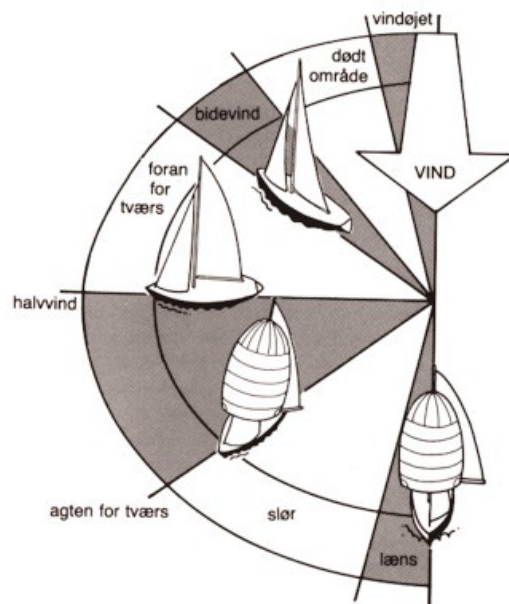

Praktisk sejlads

udarbejdet af skoleudvalget

24. februar 2015

Indhold

Sikkerhed	3
Forsikringsforhold	3
Søvejsregler	3
Kulde	3
Båden og vinden	4
Luv og læ	4
Styrbord/bagbord	4
Halse	5
Vindretning i forhold til båden	5
Skære op og falde af	7
Kryds	7
Stagvende	7
Bomme	9
Manøvrer	10
Mand over bord (Ottetal)	10
Mand over bord (Fuldstop)	11
Mand over bord (Bomning)	12
Bøjemanøvre	13
Knob og stik	14
Udrustning	15
Bådenes udrustning	15
Personlig udrustning	15

Rorsmandens Opgaver	16
Før undervisningen	16
Til undervisningen	16
Vigeregler	17
Motor viger for sejl	17
Modsat halse	18
Samme halse	18
Stærk viger for svag	19
Krav til elever	19
Krav til første års elever	19
Krav til andet års elever	19
Fortsættere	20
Mastens klamper	20
Bådens Benævnelser	21

Sikkerhed

Sejlsport er ikke en specielt farlig fritidsbeskæftigelse, så længe man følger nogle enkle regler og retningslinier. Man bør selvfølgelig have en naturlig respekt for havet og kun sejle inden for de begrænsninger, ens erfaring sætter. Dette vil minimere enhver risiko og hjælpe til at sikre, at sejladsen ikke ødelægges af uheld.

Forsikringsforhold

Skolebådene er dækket af en forsikring, der dækker skader på båden samt eventuelt andre både eller ting. Endvidere omfatter sejlernskolens forsikring en personforsikring for lærerne. Sejlernskolens forsikring dækker ikke personskaade samt ansvarsforsikring for elever. Du er derfor selv ansvarlig for at have den fornødne forsikringsdækning, der skal dække i fald du selv kommer til skade (dette gælder også ved klargøring) eller for eksempel forårsager en skade på en anden person. Eleverne har selv ansvaret for, at deres helbred tillader dem at deltage i sejladsen.

Søvejsregler

I "De Internationale Søvejsregler" kan man finde samtlige regler der gælder for alle farvande. Nedenfor er skitseret de vigtigste for en sejler i danske farvande:

- At udvise godt sømandskab.
- At holde behøringt udkig.
- At afpasse farten efter forholdene.
- At vise sin hensigt klart og tydeligt.
- At holde kurs og fart.

Kulde

Varmetab er en af de største farer, når man sejler. At være udsat for kulde gennem længere tid fører hurtigt til udmattelse og den hastighed hvormed dette sker, overrasker altid de uerfarne.

Det er derfor vigtigt:

- At holde sig varm.
- At holde sig tør.

Båden og vinden

De allerfleste kan temmelig hurtigt lære at styre en båd og klare de almindelige manøvrer. Derimod tager det som regel nogle år at få den erfaring og rutine, der gør, at man kan sejle på rygmarven.

Første skridt for at kunne sejle flere personer sammen er, at have fælles sprog, således at man kan forstå hinanden og båden korrekt.

Da al sejlads afhænger af vindens styrke og retning, er de fleste begreber og udtryk en beskrivelse af, hvordan vinden er i forhold til båden. Nedenfor er de mest almindelig udtryk beskrevet.

Luv og læ

Den side vinden kommer ind fra kaldes luv, den anden side kaldes læ. Man sidder eller står altid i luv side, når man styrer.

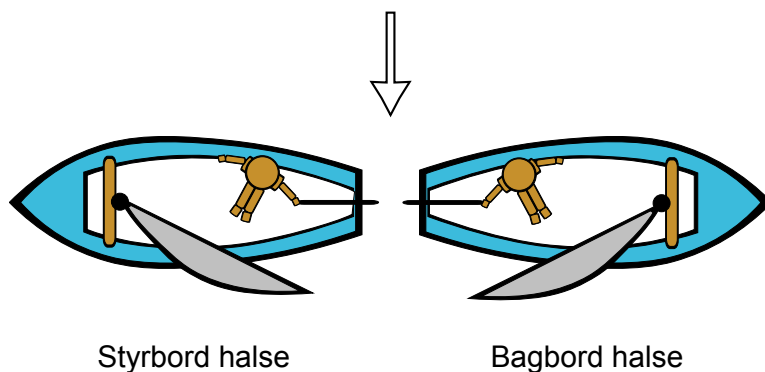
Styrbord/bagbord

Styrbord er højre side i båden, når man ser frem mod stævnen, mens bagbord er venstre side. Herved er for eksempel bagbord side altid den samme side i båden, uanset hvor man selv står og uanset hvilken retning man ser i.

Halse

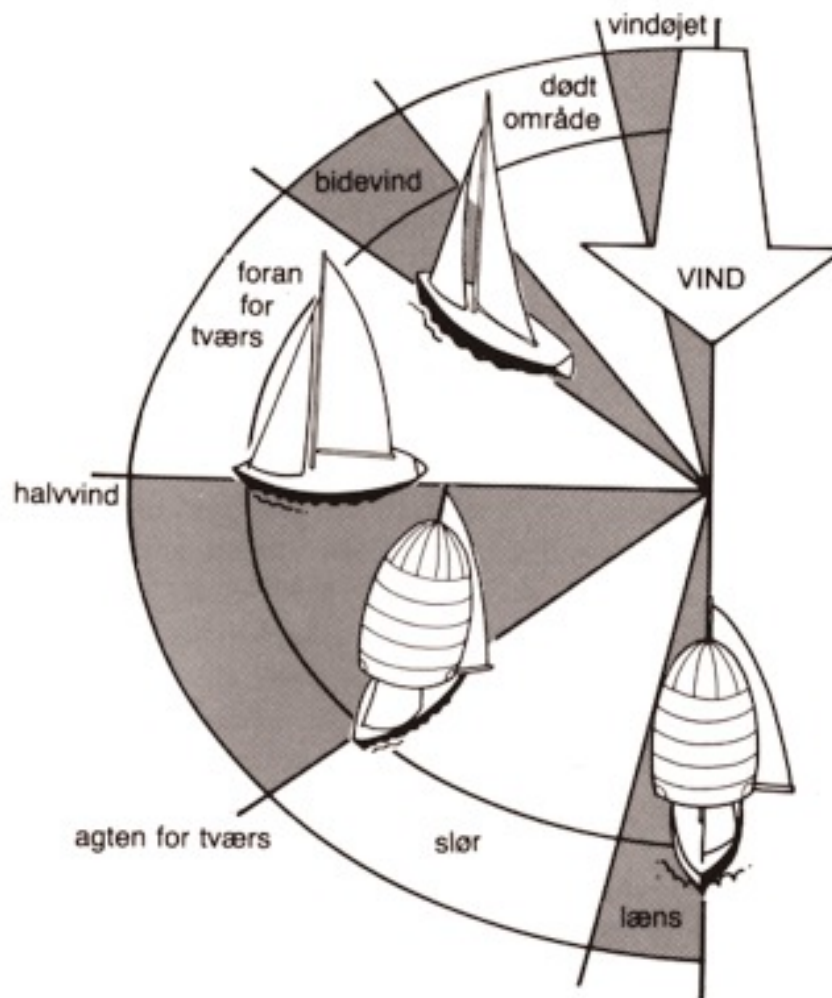
Når vinden kommer ind fra styrbord, sejler man styrbord halse (sb). Når vinden kommer ind fra bagbord, sejler man bagbord halse (bb).

Når vinden kommer ind agtenfra, er det storsejlets stilling, der afgør om man sejler styrbord eller bagbord halse. Denne definition er meget vigtig i forbindelse med vigeregler til søs.

Vindretning i forhold til båden

På efterfølgende tegning er betegnelserne for de enkelte vindretninger vist i forhold til båden.

Vindøjet Hvis vinden kommer ind lige forfra, kan man ikke sejle, båden ligger i vindøjet.

Bidevind Når man sejler så tæt til vinden som muligt, i praksis ca. 45 grader, sejles bidevind.

Læns Kommer vinden ind agten, sejler båden læns, og er vinden præcis agtenind,

kaldes det plat læns.

Skære op og falde af

Skære op, spidse op - kært barn har mange navne - betyder alle, at der sejles tættere til vinden.

Ændres kurs væk fra vinden, falder båden af. Så hvis man siger fald lidt til rorsmanden, skal han ikke falde overbord eller i søvn, men ændre kurs lidt bort fra vinden.

Kryds

Skal man nå et mål, der ligger direkte mod vinden - i vindøjet - bliver man nødt til at krydse, d.v.s. sejle et stykke på den ene halse, vende og sejle et stykke på den anden halse. At sejle på kryds er det sværeste, det er her rorsmanden skal vise, hvad han/hun duer til. Jo tættere til vinden der styres, jo kortere distance skal der sejles, men til gengæld falder farten.

Stagvende

Når båden vender (skifter halse) sker det ved at dreje stævnen op i vindøjet (man går fra bidevind på bagbord, til bidevind på styrbord eller omvendt). Sejlene begynder at blafre, og mens storskødet ikke skal røres, skal man hale forsejlene over i den nye læside.

I Frems sejlerekskole bruger vi en fastlagt række kommandoer ved stagvending som angivet nedenfor.

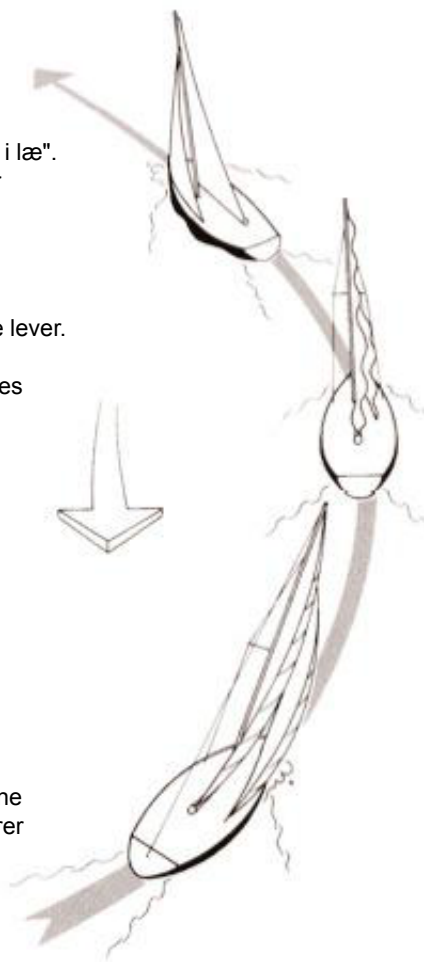

4) Kommando: "Overhal og sæt i læ".
Gasterne overhaler og sætter
sejlene i læside

3) Vindøjet passerer og sejlene lever.
Kommando: "Bak fokken/
forsejlene om sb/bb" anvendes
hvis rorsmanden vil have
forsejlene bakket som hjælp
til vendingen

2) Kommando: "Vi vender".
Rorpinden lægges i borde,
forsejlene slækkes i læ.

1) Kommando: "Klar vende".
Gasterne går til forsejlskøderne
og gør klar til vending og svarer
"Klar".

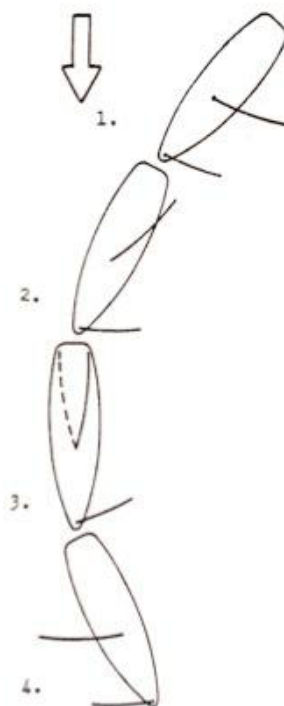
Bomme

Ved en bomning forstås at skifte halse med vinden agtenind så kursændringen bliver få grader. Det vil sige at man går fra læns på styrbord halse til læns på bagbord halse eller omvendt.

Bomningen gennemføres ved, at bommen hales midtskibs ved at hive storsejlet helt ind. Rorgængerer justerer kursen og når bommen har skiftet side slækkes storsejlskødet igen og forsejlene hales over i ny læside.

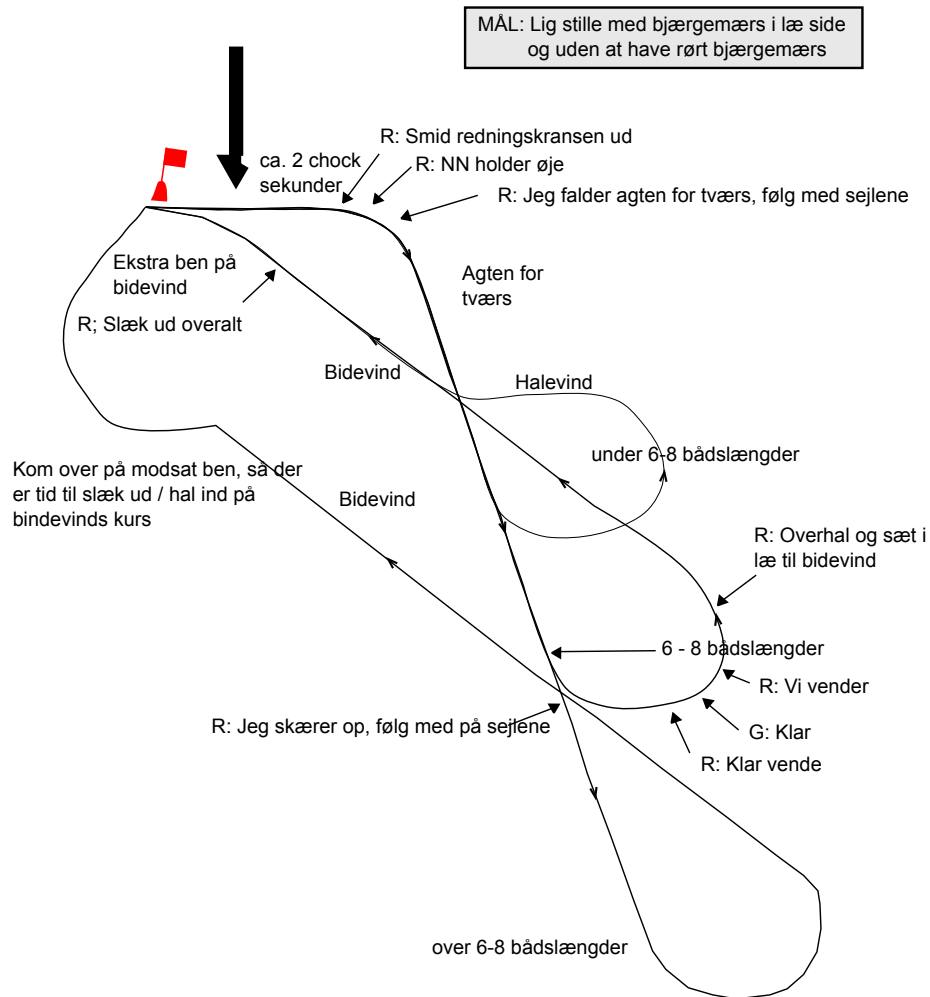
I Frems sejlerekskole bruger vi en fastlagt række kommandoer ved bomning som angivet nedenfor.

- 1) Kommando: "Klar bomme". Gasterne går til forsejlsskøder og storskøde og svarer "Klar"
- 2) Kommando: "Bommen midtskibs". Gasten ved storsejlet hiver helt ind og siger "bommen midtskibs"
- 3) Kommando: "Vi bommer". Rorpinden føres lidt mod luv.
- 4) Når bommen slår over. Kommando: "Lad fire". Gasten ved storsejlskødet firer hurtigt af.
- 5) Kommando: "Overhal forsejlene og sæt i læ". Gasterne overhaler forsejl og sætter i læ.

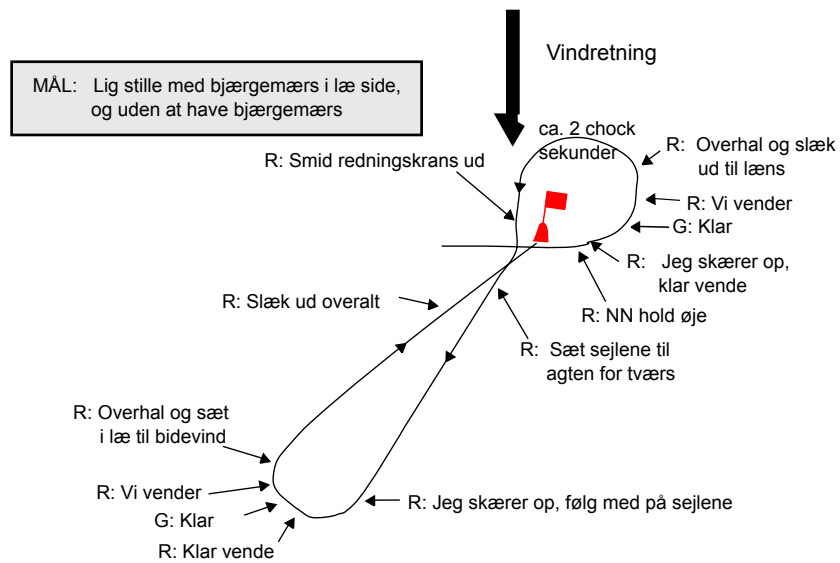

Manøvrer

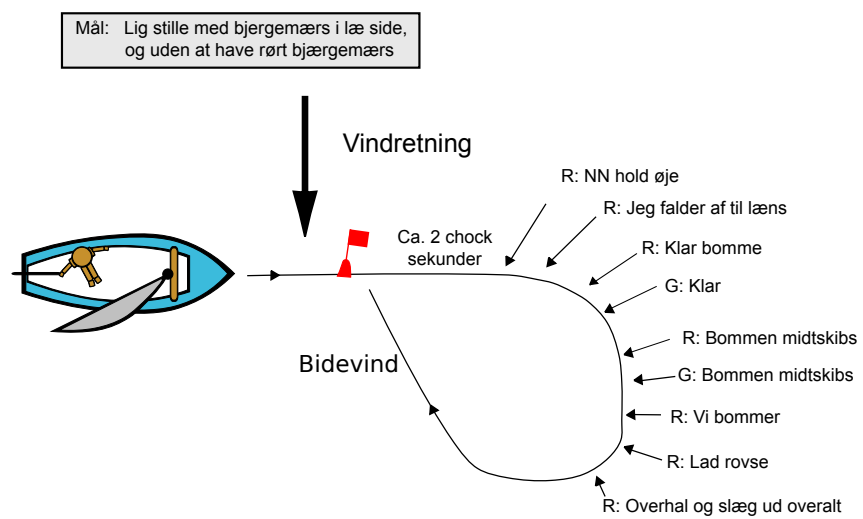
Mand over bord (Ottetal)

Mand over bord (Fuldstop)

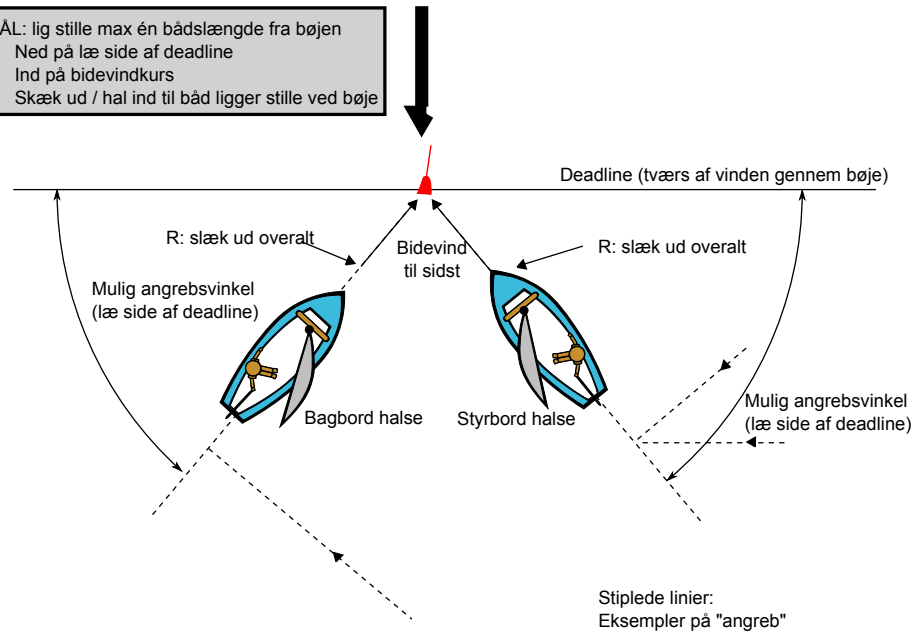

Mand over bord (Bomning)

Bøjemanøvre

MÅL: lig stille max én bådslængde fra bøjen
1. Ned på læ side af deadline
2. Ind på bidevindkurs
3. Skæk ud / hal ind til båd ligger stille ved bøje

Knob og stik

Knob og stik er lige så væsentlig en del af sejlerlivet som af spejderlivet. Knob og stik anvendes til bl.a. at forløjse båden, til at fastgøre fendere samt til at sikre sejl.

På tegningen nedenfor er vist de mest brugte knob og stik. Det er en god ide at øve sig lidt med et lille stykke tovværk, da du får brug for knobene allerede fra første undervisningsdag.

I Frems sejlernes kursus i sømandskab og tovværk vil du blive instrueret i samt selv prøve at lave knob og stik.

Råbåndsknob

Flagknob

Halvstik på klampe

Dobbelt halvstik

Pælestik

Dobbelt halvstik med rundtørn

Udrustning

Bådenes udrustning

Skolebådene er forsynet med den nødvendige udrustning herunder sikkerhedsudstyr tilpasset den enkelte båd. Din lærer vil gennemgå bådens udrustning med dig på undervisningsaftenerne (se også “Rorsmandens opgaver”).

Personlig udrustning

Det betyder meget for sikkerheden, at man holder sig tør og varm, når man er ude at sejle. Det er således ligeså vigtigt, at du har varmt og vandtæt tøj på, som at du bærer redningsvest.

Nedenfor er beskrevet hvad et sæt godt sejltøj består af. Dette betyder ikke, at du absolut skal haste ud og købe sejltøj for en mindre formue, du kan sagtens starte med.

- Vandtæt sejsæt / regnsæt.
- Gummistøvler med blødt, fint riflet gummi mønster.
- Varmt tøj (tyk sweater, varme bukser, tykke sokker, hue etc.).
- Redningsvest eller svømmevest (skolebådene er udstyret med redningsveste som du kan låne).

Inden du investerer i sejltøj eller andet personligt udstyr spørg da dine kammerater eller din lærer, om hvilke detaljer og finesser, som de kan anbefale du tager med i dine overvejelser om at købe personligt udstyr.

Rorsmandens Opgaver

Før undervisningen

Til hver skolesejls vælges en rorsmand blandt eleverne. Rorsmanden har følgende pligter: Før undervisningen undersøge vejrmelding (radio, tekst-tv, tlf. 1853, www.dmi.dk)

Til undervisningen

Møde tidligt og kontrollere at båden er i orden.

Sikkerhedsudstyr:

- Et lamineret kort med instruktioner og kontaktperson i tilfælde af uheld
- Redningsveste til alle (gerne med fløjte).
- Livliner.
- Redningskrans.
- Lysbøjle.
- Pøs.
- Tågehorn.
- Radarreflektor.
- Kasteline.
- Ildslukker.
- Wiresaks.
- Forbindingskasse.
- Anker og ankertov.
- Nødraketter.
- Kompas.
- Søkort efter behov.
- Håndtag til læsepumpe i "Frem I" og "Frem III".
- 12V akkumulator (batteri).
- Lanterner (afprøves inden sejls).

Andet udstyr:

- Kikkert med pejlekompas.

- Lygte.
- Årer/padler.
- Bådshage.
- Fendere.
- Fortøjninger.
- Spilerstage (for “Frem II”, “Spækuline” og “Den Røde Løber”).
- Svaber og klud.
- Sejl (storsejl, fok, genua, klyver, flying jib, topsejl og spiler).
- Værktøj til sejlpinde.

Generelt

- Gennemgang af stående rig.
- Gennemgang af løbende rig (sidder fald de på de rigtige klamper).
- Gennemgang af skøder.
- Selve båden, er den lænset og er der i øvrigt noget at bemærke.
- Skrive i logbog ved trekantskuret før afgang og ved hjemkomst (husk at skrive hele navnet på alle der deltager - ikke kun fornavn eller kælenavn).
- **Checke opslagstavler for nye opslag og meddele dette til bådens besætning.**

Vigeregler

Når to skibe møder hinanden, så der kan opstå fare for sammenstød, er der regler, der angiver hvilket skib, der har retten til vejen.

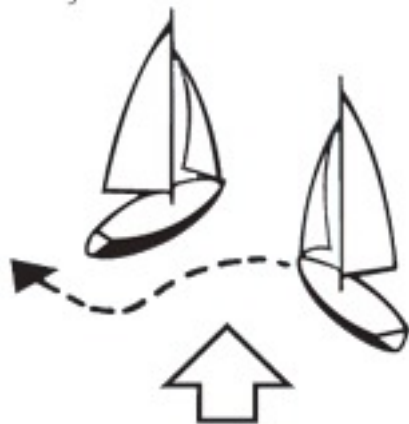
Skibet med retten til vejen skal holde kurs og fart, mens det andet skib har vigepligt.

Motor viger for sejl

Som hovedregel siger man, at motor viger for sejl, men søvejsreglerne siger også, at mindre både på under 20 meter, samt sejlskibe skal gå at vejen for store fartøjer i snævre løb og desuden vise hensyn over for store skibe, der har nedsat manøvreringsevne på grund af deres størrelse og dybgang.

Modsat halse

Båden på bagbord halse ændrer kurs og passerer agten om båden på styrbord halse.

Samme halse

Båden til luv skal gå af vejen og ændrer kurs så den passerer agten om læ båd.

Stærk viger for svag

I Søfartsstyrelsens hæfte om Søvejsreglerne står der i bemærkningerne til Regel 18 følgende som afsluttende bemærkning:

Fartøjer under roning er ikke direkte omtalt i vigereglerne. Grunden hertil er nok, at begrebet 'tilfældets særegne omstændigheder' (se regel 2) for ofte vil spille ind, hvor en robåd møder et andet fartøj.

Vigereglernes hovedprincip er imidlertid, at den stærkeste viger for den svagere.

Anvendes dette princip på robåde, betyder det, at maskindrevne skibe og sejlbåde (herunder sejlbrætter) - i overensstemmelse med godt sømandskab - skal gå af vejen for fartøjer under roning.

Fartøjer under roning bør dog i egen interesse så vidt muligt holde sig uden for sejlruiter og løb hvor andre skibe sejler.

Grundlæggende er det vigtigt for føreren af et sejlskib at iagttage, at sejlskibet anses for den stærke part i forhold til fartøjer under roning, og således normalt har vigepligten.

Krav til elever

Krav til første års elever

Første års elever skal deltage i minimum 12 træningsaftener og indstilles af læreren for at rykke op som anden års elev.

Første års elever skal efter endt sæson kunne færdigheder inden for emner som skære op, falde af, udpege vindretning, stagvende, bomme samt have øvet og forstået grundelementerne i mand over bord manøvrer med både stagvending og bomning.

Krav til andet års elever

Anden års elever skal deltage i minimum 12 træningsaftener og indstilles af læreren for at kunne gå op til Frems førerprøve i praktisk sejlads. Det er en forudsætning at kurset i sejlkundskab omfattende sømandskab, tovværk og motorlære er gennemført.

Frems Førerprøve foregår altid i en gaffelrigger og følger ellers Søfartsstyrelsen krav til duelighedsprøve i sejlads for fritidssejlere.

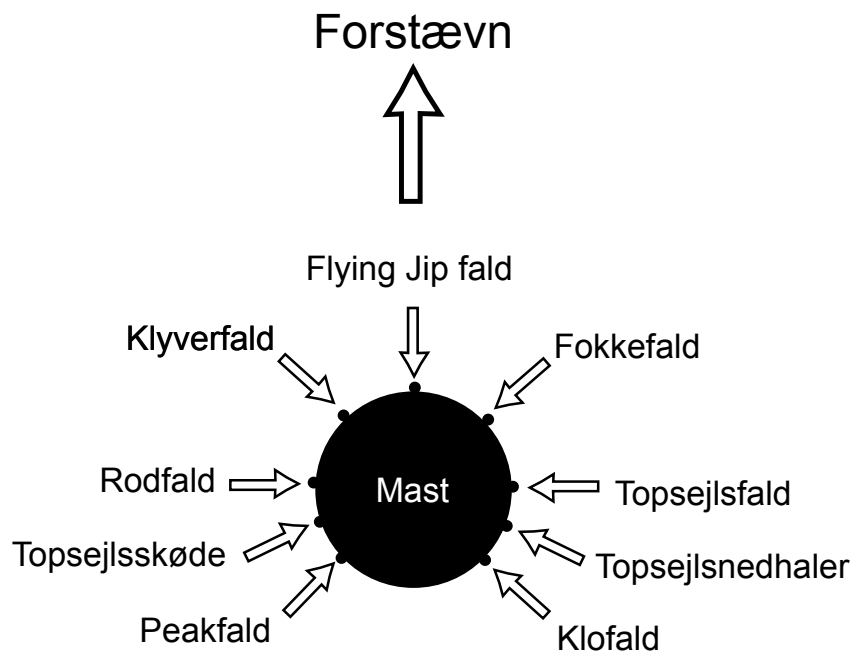
Til duelighedsprøven skal eleven blandt andet kende bådens udrustning, kunne rigge båden til, kunne gå ind og ud af havn for sejl, samt vise overblik og føre båden som skipper ved de forskellige manøvrer som mand over bord, kajtillægning o.s.v.

Fortsættere

Fortsættere trænes primært i spilersejls på plastikbådene og topsejlssejls på gaffelriggerne.

Der forekommer ikke prøve på fortsætterhold.

Mastens klamper

Bådens Benævnelser

